

นิทานเวตาล เรื่องที่ ๑

นำเสนอเมื่อ : 18 ก.ย. 2551

นิทานเวตาล

เรื่องที่ ๑

แต่โบราณกาล มีเมืองหนึ่งชื่อพาราณสี
อันเป็นที่กล่าวกันว่าเป็นที่ประทับของพระศิวะผู้เป็นเจ้าเพราะเมืองนี้เป็น
ที่อยู่ของผู้บริสุทธิ์ในศาสนา
ซึ่งเปรียบเหมือนภูเขากิโระลาสอันเป็นที่ชุมนุมของทวยเทพ
แม่น้ำคงคาอันศักดิ์สิทธิ์มีน้ำเปี่ยมฝั่งตลอดกาลไหลเลียบบพระนครนี้
ทำให้ดูเหมือนสร้อยแก้วมณีอันบรรเจิดที่คล้องเอาไว้โดยรอบ

ที่พระนครพาราณสีนี้ มีพระราชองค์หนึ่งทรงนามว่า พระเจ้าประตปมกฏปกครองอยู่
พระองค์เป็นผู้เลิศด้วยเดชาภาพ
สามารถปราบปรามเหล่าอริราชศัตรูได้ราบคาบราวกับกองอัคนีที่เผาผลาญป่าใหญ่ให้วอดวาย
ฉะนั้นพระองค์มีราชโอรสองค์หนึ่งชื่อ วัชรมกฏ ผู้ทรงโฉมอันงามยอดเยี่ยมดังจะเยยกามเทพให้ได้
เจ้าชายมีสหายผู้หนึ่งชื่อพุทธิศรีระ ซึ่งทรงรักและดีราคาคุณคาของเขากว่ากับชีวิตของพระองค์นั้นเทียว
แลพุทธิศรีระนั้นเป็นบุตรมนตรีผู้ใหญ่ของพระราช

สมัยหนึ่งเจ้าชายกับพระสหายพากันแสวงหาความบันเทิงสุขโดยการขี่ม้าประพาสป่าไล่ล่าสิงโตอย่างสนุก
ทรงยิงธนูตัดสร้อยคอของสีหะเหล่านั้น อันมีลักษณะดังแสงจามรีของมณฑลกระจุย
ในที่สุดเสด็จมาถึงป่าใหญ่แห่งหนึ่งซึ่งมีความงดงามรื่นรมย์ราวกับอุทยานของกามเทพ
มีเสียงนกดูเหววิเวกแววอันทวน

ผสมผสานมากับสายลมที่แผ่วรำเพยมาจากแนวพฤษอันมีดอกบานสะพรั่งทุกกิ่งก้านกวัดไกวไปมา
ระหว่างทิวไม้อันคดโค้งในเบื้องหน้าเป็นทะเลสาบซึ่งมีน้ำอันใสเขียวดั่งมรกตและมีระลอกน้อย ๆ
วิงไล่กันเขาสู่ฝั่งมิได้ ขาด กลางบึงใหญ่มีกอบัวอันสลบสวางด้วยสีสนับนวลต่าง ๆ อย่างงดงาม ณ ที่นั้น
เจ้าชายทอดพระเนตรเห็นนางหนึ่งมีรูปโฉมงามดั่งเทพอัปสร ลงเล่นน้ำอยู่พร้อมด้วยคณานางผู้เป็นบริวาร
นางมีพักตร์อันงามดั่งสมบูรณจันทร์ อันทำให้เศวตโตนบล (บัวสายสีขาว) ทั้งหลายต้องได้อาย
เพียงใดแลเห็นนางครั้งแรก
เจ้าชายหนุ่มก็รู้สึกเหมือนนางได้คร่าเอาดวงหทัยของพระองค์ไปเสียแล้วด้วยเสน่ห์อันลึกซึ้งของนาง
แลนางนั้นกำลัง เพลิดเพลินอยู่ด้วยการเล่นน้ำจนมิทันระวัง อากาศที่หลุดร่วงจากอุระ
ขณะที่เจ้าชายและสหายกำลังจ้องดูนางอยู่

ด้วยความสงสัยว่านางเป็นใครนั้น ก็พอดีนางเหลือบมาเห็นเข้า นางเมินหน้าหนีด้วยความอาย

แต่แล้วกลับแสดงท่าที่เป็นนัย ๆ ให้ทราบว่านางเป็นใครมาจากไหน นางเด็ดดอกบัวออกจากมาลาที่สวมศีรษะนางดอกหนึ่งเอาที่ดุดุไว้ หนึ่งอยู่ครู่หนึ่ง แล้วเอาดอกบัวออกจากกุบิลให้เป็นรูปเครื่องประดับอย่างหนึ่งที่เรียกว่า ทันดับัตร (แผ่นพื้นเป็นรูปอาภรณ์ชนิดหนึ่ง) จากนั้นนางหยิบดอกบัวอีกดอกหนึ่งขึ้นวางบนศีรษะ และเอามือปิดอุระไว้ตรงหัวใจนาง เจ้าชายมองดูอากัปปฏิยาของนางอย่างไม่เข้าใจ แต่สหายผู้เป็นบุตรมนตรีเข้าใจโดยตลอด นางโหมงามนั่งอยู่ครู่หนึ่งก็ขึ้นจากหน้าแวลดอมด้วยบริวารเดินทางกลับไปยังนิवासสถานของนาง

เมื่อนางเข้าในบ้านก็ล้มตัวลงบนที่นอน มีใจอันตื้นระทึกคิดถึงเจ้าชายด้วยความสงสัยว่าพระองค์จะเข้าใจสัญญาของนางหรือไม่ ส่วนเจ้าชายวิชรมกุมม เมื่อมิได้เห็นนางอีกแล้วก็เปรียบเหมือนนិพพานที่สิ้นไร้ซึ่งมนตร์วิเศษ เมื่อเสด็จกลับถึงพระนครก็มีแต่จิตประหวัดคิดถึงนางอยู่มิรู้วาย ทรงตกอยู่ในอารมณ์ร้อน มีแต่ความเศร้าสร้อยอาวรณ์หาแต่นางผู้เดียว วันหนึ่งบุตรมนตรีเข้ามาเฝ้าและสนทนากันด้วยเรื่องต่าง ๆ พุทธิศรีระ บุตรมนตรี ได้ถามเจ้าชายผู้เป็นสหายว่ามีความคิดอย่างไรเรื่องนางงามที่พบที่ทะเลสาบ ในความคิดของตนเห็นว่านางนั้นอาจจะติดตอได้ง่ายกว่าที่คิดเพราะทุกอย่างไม่มีปัญหาอะไรเลย

เจ้าชายได้ฟังก็พลุ่งขึ้นมาว่า “เจ้าพุดูได้อย่างไรว่าข้าหาไม่ยากเลย ข้าไม่รู้จักแม่แต่ชื่อของนางที่ซึ่งนางอยู่ หรือแม่แต่หัวนอนปลายดินของนางทั้งสิ้น เจ้าช่างกวนโมโหข้าเสียจริง”

เมื่อเจ้าชายตรัสดังนี้ พุทธิศรีระก็ถึงกับอ้าปากค้าง กล่าวว่า “อะไรนะ พระองค์ไม่ทราบได้อย่างไรในเมื่อนางให้สัญญาออกใจแจ่มแจ้งอย่างนั้น ก็เมื่อนางเอาดอกบัวตัดที่หู นางหมายจะบอกพระองค์ว่า ‘ฉันอยู่ในแควนแควนของพระราชานาม กุรรโณตบถ (ผู้มีดอกบัวประดับที่หู) เมื่อนางบิดกลับบัวเป็นอาภรณ์ทันดับัตร นางหมายความว่า ‘จงรู้เถิดว่าฉันเป็นลูกของตัดแพทย์ที่เมืองนั้น’ การที่นางหยิบดอกบัวขึ้นชูบนศีรษะว่า นางชื่อปัทมาวดี และการที่นางเอามือทาบหทัยประเทศก็หมายความว่า พระองค์สถิตอยู่ในหัวใจของนางแล้วนั่นเอง พระองค์ไม่รู้หรือว่าพระราชากรุโรตบถนั้นเป็น กษัตริย์แห่งแควนกลิงคะ และมีพระสหายที่โปรดปรานคนหนึ่งเป็นหมอพื้นชื่อสงครามวรรธน ก็ชายผู้นี้แหละ มีลูกสาวชื่อ ปัทมาวดี ผู้เป็นมุกตาแห่งโลกทั้งสาม และบิดาของนางตีราคานางเท่ากับชีวิตของเขานั้นทีเดียว

เรื่องราวเหล่านี้ข้าพเจ้าทราบจากคำคนเขาพูดกันมานานแล้ว เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจึงตีความหมายของนางได้ถูก ต้องไม่วางนางจะแสดงท่าทีอย่างไร

เมื่อราชบุตรได้ฟังคำเฉลยอันแจ่มแจ้งของบุตรมนตรีดังนี้ ก็มีใจปลอดโปร่งสิ้นความกังวลวิตก มีใบหน้าอันแจ่มชื่นขึ้นทันที และเห็นโอกาสที่จะไปหานางอันเป็นที่รักได้โดยง่าย จึงจัดการเสด็จอีกครั้งหนึ่งพร้อมด้วยบุตรมนตรี โดยแสร้งทำเป็นว่าจะไปลาสัตว์แล้วมุ่งไปหานางโดยทันทีตามเส้นทางเดิม พอมาถึงกลางทาง เจ้าชายก็กระตุนมาเผ่นไผ่นไปด้วยความเร็วจนราชบุรุษตามไม่ทัน แล้วมุ่งหน้าไปยังแควนกลิงคะพร้อมด้วยบุตรมนตรีตามเสด็จอย่างใกล้ชิด ณ ที่นั้นชายหนุ่มทั้งสองก็มุ่งไปยังพระนครของพระราชากรุโรตบถ แล้วสืบเสาะจนพบคฤหาสน์หลังงามของทันตแพทย์ผู้ยิ่งใหญ่ เจ้าชายและพระสหายแวะเข้าไปสูบ้านของหญิงชราผู้หนึ่งซึ่งอยู่ใกล้เคียงกับคฤหาสน์นั้น พุทธิศรีระจัดการให้หญ้าไถ่มาทั้งสองตัว แล้วเอาไปซ่อนในที่ลับตา จากนั้นก็กล่าวแก่หญิงชราต่อพระพักตร์ของเจ้าชายว่า “คุณแม่ ท่านเคยรู้จักหมอพื้นชื่อ สงครามวรรธนบางหรือ”

พอนางได้ฟังถ้อยคำดังนั้นก็กล่าวแก่ชายหนุ่มอย่างอ่อนน้อมว่า “แม่รู้จักเขาดีทีเดียว ก็แม่นี้แหละเคยเป็นแม่นมของเขา เดียวนี้เขาให้แม่เป็นคนดูแลลูกสาวของเขาแล้ว แต่แม่ก็ไม่ได้เข้าไปที่บานใหญ่ที่นั่นหรอก เพราะไม่มีเสื่อผาดี ๆ จะแต่ง มีแต่ชุดปอน ๆ นี้จะใส่ไปก็อายเขา ที่เป็นอย่างนี้ก็เพราะอายุลูกชายชาติชั่ว มันเล่นการพนันหมดเนื้อหมดตัว ไม่มีอะไรเหลืออีกแล้ว มันเห็นเสื่อผ้าสวย ๆ ของแม่มีอยู่ มันก็ขนเอาไปจนหมด” เมื่อบุตรมนตรีได้ฟังดังนั้นก็ยินดี แลเห็นช่องทางโดยตลอด จึงถอดสร้อยสังวาลออกมอบให้นางพร้อมด้วยของขวัญอีกหลายอย่าง ทำให้นางปลาบปลื้มเป็นอันมาก บุตรมนตรีเห็นได้โอกาสจึงกล่าวแก่นางว่า

“คุณแม่จงเป็นแม่ของพวกเราเถิด ตอนนี้ฉันมีความลับอย่างหนึ่งที่จะบอกคุณแม่ และขอให้คุณแม่ช่วยสงเคราะห์ด้วย ให้คุณแม่ไปหานางปัทมาวดี ลูกหมอพื้นและกล่าวแก่นางว่า เจ้าชายที่เจ้าเห็นที่ทะเลสาบนั้น บัดนี้มาถึงแล้ว และเพราะความรักของเขามีสื่อใจอย่างทวมทน

เขาจึงรีบให้แม่มาบอกเจ้า”

เมื่อหญิงชราได้ฟังดังนั้นก็ตอบตกลง เพราะได้ลาภสักการะมาไว้แล้วอย่างเต็มที รีบกระวีกระวาดเข้าไปพบนางปัทมาวดีในปราสาท และกลับมาในเวลาเพียงชั่วครู่ เจ้าชายและพระสหายเห็นนางกลับมา ก็ถามเรื่องราวโดยทันที นางได้ฟังก็ตอบว่า “แม่ไปพบนางอย่างลับ ๆ และแจ้งข่าวแกนางว่าเจามาถึงแล้ว พอนางฟังจบก็ตาช้ำใจใหญ่ มีหน้าช้ำยิ่งตบหน้าขาทั้งสองข้างข้างละทีด้วยฝ่ามือที่ทาด้วยการนุร แล้วไล่ข้ากลับมา นางทำให้ขาตองรองไหด้วยความเสียใจเพราะถูกดูหมิ่นอย่างคาดไม่ถึง นี่ไงละ ลูกเอ๋ย รอยที่นางตบขายังเป็นผื่นหานี้อยู่เลยเห็นไหม”

เมื่อได้ฟังดังนี้ เจ้าชายก็รู้สึกเป็นทุกข์เพราะความผิดหวังยิ่งนัก แต่บุตรมนตรีผู้ฉลาดได้กล่าวปลอบโยนว่า “อย่าทรงเศร้าโศกไปเลยพระเจ้าข้า ที่นางทำอย่างนี้เป็นแต่เพียงปริศนาเท่านั้นหรือ การที่นางบริภาษแม่เฒ่าและตบหน้าทั้งสองแกมด้วยมือทาการนุรทั้งสิบนิ้วเป็นรอยสีขาวอย่างนั้นก็เพราะนางต้องการจะตอบเป็นนัย ๆ ว่าให้พระองค์ทรงรออีกสิบวันข้างขึ้น เพราะระหว่างนี้เป็นวันที่ฤกษ์ไม่ดี”

หลังจากที่บุตรมนตรีก่อกล่าวปลอบโยนเจ้าราชบุตรดังนี้แล้ว บุตรมนตรีก็นำออกไปตลาด แอบเอาเครื่องทองหยองออกขายอย่างลับ ๆ เอาเงินมาให้แม่เฒ่าไปทำอาหารอย่างดีเลิศมากินกันทั้งสามคน หลังจากนั้นเมื่ออรอมครบสิบวัน บุตรมนตรีก็นำแม่เฒ่าไปพบนางปัทมาวดีอีกเพื่อดูว่านางจะว่าอย่างไร ฝ่ายหญิงชราหลังจากที่ถูกปรนเปรอด้วยเหล้ายาปลาบึงและอาหารนานารสอย่างอิมหมีพื้มันแล้วก็มีกำลังใจยอมช่วยเหลือเต็มที่ นางเดินทางไปหานางปัทมาวดีอีกครั้งเพื่อเอาใจแขกทั้งสอง นางไปแล้วมิชาก็กลับมาทูลถามทั้งสองว่า “แม่ไปมาแล้ว และไม่ทันได้พูดอะไร แต่นางกลับเยาะเย้ยแม่ว่าทำเป็นแม่สื่อดีนัก นางเอามือที่ทาชาตมาแปะหน้าอกขาเป็นรอยนิ้วมือสามนิ้ว ขาจึงกลับมาแข็งเอาจรอมด้วยรอยนิ้วมือของนางนี่แหละ”

เมื่อบุตรมนตรีได้ฟังและพิเคราะห์ด้วยความฉลาดก็ทูลเจ้าชายให้สงบพระทัย และไตร่ตรองในปริศนาของนาง ซึ่งตนเห็นว่าไม่ลึกลับอะไรเลย “นางต้องการจะบอกให้ทราบว่ นางยังไม่วางที่จะพบใครในสามวันนี้” บุตรมนตรีเฉลยปัญหาอย่างมั่นใจ

หลังจากนั้นอีกสามวัน พุทธิศรีระก็ส่งหญิงเฒ่าไปหานางปัทมาวดีอีก คราวนี้นางปัทมาวดีต้อนรับขับสู้เป็นอย่างดี ปรนเปรอด้วยอาหารอันโอชะและสุรารายางดี หญิงชราเพลิดเพลินอยู่ที่คฤหาสน์ตลอดวัน จนกระทั่งถึงเวลาเย็นนางจึงลากลับบ้าน ขณะนั้นปรากฏเสียงอ้ออึ้งในท้องถนนหนาตาคฤหาสน์เสียงคนรองเอะอะว่า “ระวังด้วย มีข่าบบ้าหลุดจากเสาดะลูง่วงมาทางนี้ มันกระที่บคนตายไปหลายคนแล้ว หนีเร็ว”

นางปัทมาวดีได้ยินดังนั้นจึงกล่าวแก่หญิงชราว่า “แม่อายุออกไปทางถนนใหญ่เลย อันตรายเปล่า ๆ เราจะให้แม่นั่งในกระเช้าแล้วคอยหยอนเชือกลงไปจากหน้าต่างดีกว่า พอลงไปถึงสวนแล้วก็ปีนต้นไม้ออกไปที่กำแพง แล้วข้ามกำแพง ลงไปโดยไต่ลงต้นไม้อีกต้นหนึ่ง ถึงทางลัดแล้วแม่ก็กลับไปบ้านเถิด” หลังจากกล่าวดังนี้แล้ว นางปัทมาวดีก็ให้หญิงชราลงไปนั่งในกระเช้า เอาเชือกพันแนหน้า แล้วก็คอยหยอนนางลงทางหน้าต่าง เมื่อลงไปถึงสวนแล้วก็ให้นางทำตามที่บอกจนหญิงเฒ่ากลับสู่บ้านด้วยความปลอดภัย เมื่อนางกลับมาบ้านแล้วก็เล่าเรื่องทั้งหมดให้ชายหนุ่มทั้งสองฟัง

บุตรมนตรีได้ฟังดังนั้นก็กล่าวแก่เจ้าชายว่า
“ความปรารถนาของพระองค์ถึงความสำเร็จแล้ว
เพราะฟังจากถ้อยคำแม่แต่นี้
นางปัทมาวดีได้แนะนำทางให้พระองค์ไปสู่บ้านของนางแล้ว
เพราะฉะนั้นจงเสด็จไปเถิด ไปเสียวันนี้เลย เวล่าย่ำค่ำ
ไปตามหนทางที่นางชี้แนะไว้แล้วนั้นแหละ”

เมื่อบุตรมนตรีกล่าวดังนี้
เจ้าราชบุตรก็เดินทางไปพร้อมด้วยบุตรมนตรีลัดเลาะมาจนถึงแนวกำแพงบ้านนางตามที่หญิงชราบอกไว้
ที่ตรงนั้นมีเชือกผูกกระเชาหย่อนลงมาจากหน้าต่าง ที่ขอบหน้าต่างแลเห็นสาวใช้กำลังเย็บม ุง มอง ุง
เหมือนนางกำลังคอยหาเจ้าชายอยู่
ดังนั้นเจ้าจึงลงไปนั่งในกระเชานางสาวใช้สองคนก็ช่วยกันชักกระเชาขึ้นไปจนถึงหน้าต่าง
จากนั้นเจ้าชายก็เสด็จเข้าไปในปราสาทและตรงเข้าไปหานางอันเป็นที่รัก
บุตรมนตรีเห็นว่าเสร็จธุระของตนแล้วก็กลับที่พัก

ส่วนเจ้าชายเมื่อเข้าไปถึงห้องของนางก็แลเห็นนางนั่งอยู่บนอาสน์
มีใบหน้าอันงามปลั่งเปล่งดังจันทร์เพ็ญฉายแสงอรุณรุ่งเรืองในราตรี
นางแลเห็นเจ้าชายก็รีบลุกจากแท่นเขามาทอดไวดด้วยความเสนหาอันแผดเผาอุระให้ทรมานมานับเดือน
เจ้าชายประคองนางไวดด้วยความรัก และกระทำวิวาหะต่อนางตามแบบคานธรรพวิวาห
(การไถ่เสียกันเองด้วยความพอใจทั้งฝ่ายชายและหญิง
วิวาหะชนิดนี้ถือเป็นแบบหนึ่งที่ถูกตองตามกฎหมายอย่างหนึ่งใน 8 ชนิด)
เมื่อความปรารถนาของพระองค์บรรลุความสำเร็จแล้ว
เจ้าชายก็ประทับอยู่กับนางเรื่อยมาโดยการลักลอบมิให้รู้ถึงผู้อื่น จนเวลาผ่านไปหลายวัน

วันหนึ่งขณะที่อยู่ในที่อยู่กับนางในที่วิโรหฐาน เจ้าชายรำลึกถึงพระสหายได้ จึงกล่าวแก่นางว่า
“ดูก่อนเจ้าผู้เป็นที่รัก สหายรวมใจของข้ากำลังคอยหาอยู่ที่บ้านแม่แต่นะ เวลาก็ผ่านไปหลายวันแล้ว
ข้าคิดว่าควรจะไปเยี่ยมเยียนเขาบ้าง เพราะเขาคอยฟังข่าวจากข้าอยู่ เสร็จธุระแล้วข้าจะกลับมาที่นี่อีก”

ปัทมาวดีโหมงามได้ฟังก็นั่งอยู่ ไตร่ตรองด้วยความฉลาดของนาง แล้วก็กล่าวแก่สามีของนางว่า
“โอท่านผู้เป็นบดี (สามี หรือนาย) ของข้า เมื่อพระองค์ตรัสดังนั้นก็ดีแล้ว
แต่ข้ายังมีความสงสัยอยู่อย่างหนึ่งที่จะถามว่า ก่อนหน้านั้นข้าเคยทำปรีศนาหลายอย่างต่อพระองค์
พระองค์ทรงตีปัญหาแตกด้วยความคิดของพระองค์เองหรือ หรือว่าบุตรมนตรีผู้เป็นสหายเป็นคนคิดให้”
เจ้าราชบุตรได้ฟังดังนั้นก็กล่าวตอบด้วยความซื่อว่า “ข้าไม่ได้คิดเองเลยสักอย่าง
แต่สหายของข้าคือบุตรมนตรีผู้นั้นเป็นผู้แนะนำต่างหาก”

นางได้ฟังดังนั้นก็คิดในใจด้วยความล้าลึก ปกปิดความรู้สึกอันแท้จริงมิให้ปรากฏออกนอกหน้า
กล่าวว่า “พระองค์ทำผิดเสียแล้วที่ไม่แจ้งเรื่องนี้แก่ข้าก่อน เมื่อเขาเป็นสหายของพระองค์
เขาก็ควรจะเป็นพี่ของข้าด้วย ข้าควรจะให้เกียรติแก่เขายิ่งกว่าใคร ุง ทั้งหมด โดยให้ของขวัญอันมีค่าต่าง ุง”

เมื่อนางกล่าวดังนี้แล้ว ตกเวลากลางคืนนางก็ส่งเจ้าชายกลับไปโดยวิธีเดิมเหมือนขามา
เจ้าชายก็กลับมาหาพุทธศรีระและพักอยู่ด้วยกันเป็นเวลาหลายวัน
วันหนึ่งราชบุตรกล่าวแก่บุตรมนตรีว่าพระองค์ได้เล่าเรื่องการแก้ปรีศนาของข้าให้นางทราบหมดแล้วเพื่อต้องการจะ
ยกย่องความฉลาดของข้า สหายหนุ่มได้ฟังก็ดำหนิ ว่าเป็นการเสี่ยงมากที่ทรงทำดังนั้น
การสนทนาระหว่างสองชายดำเนินไปจนกระทั่งเย็นค่ำ วันต่อมา หลังจากการสวดประจำวันเวลาเช้าสิ้นสุดลง
ก็ปรากฏว่ามีสาวใช้คนสนิทของนางปัทมาวดีมารอพบอยู่ เอาหมากพลุม่าให้พร้อมกับอาหารซึ่งหนักหลายอย่าง
นางถามสารทุกข์สุกดิบของบุตรมนตรีตามธรรมเนียม แลวมอบของกินให้แก่เขาและกล่าวแก่เจ้าชายว่า
นางปัทมาวดีกำลังคอยอยู่ ขอให้พระองค์เสด็จไปเสวยอาหารที่บ้านของนางโดยเร็ว
นางกล่าวจบก็รีบผลุนผลันกลับไป บุตรมนตรีเห็นนางไปแล้วก็กล่าวแก่เจ้าชายว่า

“ข้าแต่ราชบุตร โปรดคอยดู ข้าจะแสดงอะไรให้ดูสักอย่าง”

กล่าวจบก็นำอาหารในภาชนะนั้นมาให้สุนัขกิน สุนัขกินอาหารนั้นยังไม่ทันหมดก็ล้มลงขาดใจตาย เจ้าชายแลดูด้วยความงุนงง ตรัสว่า “นี่มันอะไรกัน ข้าไม่เข้าใจ”

บุตรมนตรี้จึงอธิบายว่า “ความจริงก็คือ นางผู้เป็นที่รักของพระองค์รู้ว่าข้าเป็นคนมีปัญญา เพราะสามารถตีปัญหาของนางออกทุกอย่าง นางจึงส่งอาหารใส่ยาพิษมาให้ข้ากิน ที่นางทำเช่นนี้ก็เพราะนางรักพระองค์มากเหลือเกิน นางต้องการให้พระองค์รักนางอย่างสุดจิตสุดใจ และนางเห็นว่า ตราบใดที่ข้ายังมีชีวิตอยู่ ข้าอาจเป็นกวางขวางคองนาง และอาจจะยุยงพระองค์ให้เห็นห่างจากนางเมื่อไรก็ได้ นางจึงคิดจะฆ่าเสีย มิให้ข้านำพาพระองค์เสด็จกลับพระนคร แต่พระองค์อย่าโกรธนางเลย ทางที่ดีขอให้พระองค์เฝ้าโลมนางจนคิดหนีจากสกุลติดตามพระองค์กลับสู่พระนครจะดีกว่า ข้าจะเป็นผู้ออกอุบายดำเนินเรื่องนี้เอง”

เมื่อบุตรมนตรี้พูดดังนี้ เจ้าราชบุตรก็ทรงยิ้มแ้มด้วยความพอพระทัยตรัสว่า “เจ้านี่สมแล้วที่ได้ชื่อว่า พุทธิศรีระ เพราะเจ้าเป็นแหล่งของความฉลาดแท้เทียว”

ขณะที่เจ้าชายกำลังกล่าวยกย่องพระสหายอยู่นั้นก็ได้ยินเสียงคนเป็นอันมากส่งเสียงประเทวนาการมาจากท้องถนนว่า “โธเอ๋ย ช่างกระไรราชบุตรน้อยของพระราชามาควานจากไปเสียแล้ว ไม่ควรเลย ยังเด็กอยู่แท้ ๆ” บุตรมนตรี้ได้ยินเสียงดังนั้นก็รู้สึกยินดีนัก กล่าวแก่เจ้าชายว่า “รีบเสด็จไปบ้านนางเถอะ ค่ะนี่เมื่อพระองค์อยู่กับนาง จงพยายามให้นางดื่มสุราให้มาก ให้นางเมาจนสิ้นสติแน่แท้ แล้วจงเอาเหล็กไฟฟ้าผ่าสมองของนางเป็นเครื่องหมายแล้วเก็บสร้อยถนิมพิมพาภรณ์เครื่องประดับกายของนาง มาให้หมด จากนั้นขอให้เสด็จกลับมาทางเดิม เมื่อกลับมาบ้านแล้วข้าจะดำเนินการตามแผนที่คิดไว้ทุกอย่าง” เมื่อบุตรมนตรี้กล่าวดังนี้แล้วก็มอบเหล็กแหลมรูปตรีศูลอันเล็ก ๆ มีลักษณะแหลมราวกับขนหมูป่าให้แก่เจ้าชายเพื่อไปกระทำตามแผน เจ้าชายรับมาแล้วทรงพิจารณาดูอาวุธอันดำเป็นมันขลับราวกับตะกั่วดำ พลางคิดว่าทั้งนางปัทมาตีผู้เป็นที่รัก กับพุทธิศรีระผู้เป็นสหายแก้ว ดูจะเป็นคนใจหिनด้วยกันทั้งคู่ไม่มีใครเป็นรองใครจึงตรัสว่า “เอาเถอะข้าจะทำตามที่เจ้าสั่งทุกอย่าง”

คืนนั้นเจ้าชายเสด็จไปยังคฤหาสน์ของนางปัทมาตี เพราะขึ้นชื่อว่าเจ้าชายย่อมจะต้องทำตามคำแนะนำของมนตรีที่ฉลาดเสมอ ณ ที่นั้นพระองค์ได้ทรมายอยู่ด้วยนางจนเวลาค่อนคืน ประณเปรอนางด้วยสุรา จนนางเมามาถึงขนาดและแน่นิ่งไป เจ้าชายเห็นได้โอกาสก็หยิบตรีศูลมาลงไฟแล้วผ่าลงที่สะโพกของนางโดยนางยังคงสลบไสลไม่ได้สติเช่นเดิม เสร็จแล้วทรงรวบรวมรัตนากษัตริย์ของนางใส่ห่อผ้า เสด็จเรนพระองค์ลงจากหน้าต่างในความมืด แฝงกายลัดเลาะมาถึงบ้าน แฉงเหตุการณ์ทุกอย่างให้บุตรมนตรี้ทราบ ทำให้บุตรมนตรี้ดีใจที่แผนการประสพผลสำเร็จไปครึ่งหนึ่งแล้ว

รุ่งเช้าบุตรมนตรี้แอบไปยังสุสานนอกเมือง พร้อมด้วยราชบุตร และเปลี่ยนเสื้อผ้า โดยบุตรมนตรี้ปลอมตนเป็นโยคี ส่วนเจ้าชายปลอมเป็นสาวก เสร็จแล้วบุตรมนตรี้กล่าวแก่เจ้าชายว่า “พระองค์จงนำรัตนาวลีนี้ไปเรขายในตลาด แล้วทำเป็นโก่งราคาเสียจนไม่มีใครกล้าแตะ จงเดินเรขายไปเรื่อย ๆ ทำให้ใคร ๆ ใดเห็นกันจนทั่ว และเมื่อถูกราชบุรุษ (ตำรวจ) จับ จงทำเป็นไม่รู้อิเหนาตอบแต่เพียงว่า ทานโยคีอาจารย์ของข้าสั่งให้ข้าเอาสร้อยเสนห์มาขาย

เมื่อบุตรมนตรี้กำชับกำชาเรียบร้อยแล้วก็ส่งเจ้าชายออกไปที่ตลาด เจ้าชายแกล้งตระเวนขายสร้อยถนิมไปทั่วตลาด ในที่สุดก็ถูกราชบุรุษจับ เพราะราชบุรุษได้รับแจ้งความว่าเป็นสวนหนึ่งของรัตนากษัตริย์ที่โจรเอาไปจากลูกสาวเศรษฐีผู้เป็นทันตแพทย์ เมื่อราชบุรุษจับกุมเจ้าชายไปแล้วก็นำไปมอบแก่ตุลาการ ตุลาการแลเห็นราชบุตรแต่งกายด้วยเสื้อผ้าของโยคี ก็รีบแสดงความเคารพและถามด้วยความนอบน้อมว่า “ข้าแต่ท่านสาธุ ทานเอาสร้อยถนิมเสนห์นี้มาจากไหน ทานรู้หรือไม่ว่า สร้อยเสนห์นี้เป็นของชิตาเศรษฐีใหญ่ คือชิตาทันตแพทย์หลวง นางทำหายไปโดยไรรอรอยจำไม่ได้ว่าที่ไหน บางทีอาจจะถูกขโมยเมื่อคืนนี้ก็ได้”

เมื่อเจ้าชายผู้ปลอมเป็นสาธุได้ฟังดังนั้นจึงตอบว่า
“ท่านมหาครูผู้เป็นอาจารย์ของข้าเป็นคนมอบโทษเอง ถ้าท่านอยากทำอะไรก็จงสอบถามท่านครูเถิด”

ตุลาการได้ฟังก็เดินทางไปที่สุสาน และเห็นบุตรมนตรีนั่งอยู่
คิดว่าเป็นโยคีจึงเข้าไปทำความเคารพและถามว่า “ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ท่านใดมุกดาวลีเส้นนี้มาจากไหน
ข้าใดมาจากศิษย์ของท่าน”

เมื่อหนุ่มเจ้าเล่ห์ได้ฟังก็ตอบว่า “ข้าเป็นนักบวชแสงบุญ เดินทางท่องเที่ยวจาริกแสวงบุญไปเรื่อย
ๆ ไม่มีที่พำนักถาวร ข้าชอบท่องเที่ยวไปในไพรทิวไร้ออกจากป่าโนนเขาป่านี้ตามอำเภอใจของข้า
คราวนี้ประหม่าใจเจือเรื่องตื่นเต้นเขาจนได้ เมื่อคืนข้ามาพักอยู่ในสุสานนี้
ข้าได้เห็นนางแม่มดจำนวนมากมาประชุมกันที่นี่ พวกมันคนหนึ่งนำเอารางสลบไสลของชายองค์หนึ่งมาด้วย
มันเอารางเปล้าเปลือยของชายเคราะห์ร้ายมาวางเป็นเครื่องบูชาแด่องค์พระไภรวะ (ผูนากลับ หมายถึงพระศิวะ (
อิศวร) ปางศูรย์) นางแม่มดคนหนึ่งมีอำนาจดบะแรงกลามีไสนอย
แอบเข้ามาขโมยสร้อยประคำที่ข้าใช้ของบรมนตราอันศักดิ์สิทธิ์ไป ข้าลืมนึกขึ้นเห็นนางตัวตึงหนีไปข้างหน้า
ข้าโกรธมาก วิ่งตามไปจิกหัวมัน กระชากสร้อยประคำคืนมาแล้วมันนางไว เอาตรีศูลของข้าลงไฟแลวหนาบสะโพกมัน
ข้าหยิบสร้อยมุกดาที่มันสวมคอเอามาด้วย แลวปลอญมันไป ข้าเห็นวาร์ตนาวลีนี้เป็นของมีค่า
มีไชของอินดาบสพึงเก็บเอาไว้ไชสอย จึงให้ลูกศิษย์ข้าเอาไปขายที่ตลาด เรื่องก็มีเท่านี้แหละ

เมื่อตุลาการได้ฟังเรื่องราวโดยตลอดเช่นนั้นก็รีบกลับเข้าวังทูลพระราชินีให้ทรงทราบ
พระราชินีได้ฟังรู้สึกตื่นเต้นไม่น้อยที่มีเรื่องราวดังกล่าวเกิดขึ้น ในที่สุดทรงสรุปเอาว่า
สร้อยมุกดานั้นจะรอยจะเป็นเสน่ห์เดียวกับเสน่ห์ที่หายไป
พระราชินีจึงส่งนางพนักงานชราที่ไวเนื้อเชื่อใจได้คนหนึ่งไปสืบที่บ้านเศรษฐี
เพื่อควาธิดาเศรษฐีผู้นั้นมีรอยรูปตรีศูลอยู่ที่สะโพกหรือหาไม่ หญิงเฒ่าไปแล้วมีชาก็กลับมาทูลว่า
นางปัทมาวดีนั้นมียอยรูปตรีศูลบนสะโพกเห็นได้อย่างชัดเจน เมื่อได้ฟังดังนั้นพระราชินีทรงมีพระทัยว่า
นางปัทมาวดีเป็นแม่มด และเป็นคนเดียวกับที่ฆ่าพระโอรสของพระองค์เป็นแน่แท้
ดังนั้นพระองค์จึงเสด็จไปแต่ลำพัง เขาไปหาโยคีที่สุสาน และถามว่า พระองค์ควรจะทำอย่างไร
โยคีปลอมจึงทูลแนะนำให้นเรนทนางไปเสียจากพระนคร พระราชินีจึงออกคำสั่งให้นเรนทนางไปเสีย
ทำให้บิดามารดาของนางเศร้าโศกเพียงชีวิตจะแตกสลาย เมื่อนางปัทมาวดีถูกขับไล่ออกจากเมือง
เสื้อผ้าแพรพรรณและถนิมพิมพาราภรณ์ของนางก็ถูกยึดไปหมด เหลือแต่ผาหุงหมปอน ๑ ผืนเดียว
นางเขาไปอยู่ในป่าแต่ผู้เดียว สิ้นความคิดที่จะช่วยเหลือตัวเอง
นั่งซึมเซาอยู่ตบถนมนตรีกับเจ้าชายเปลี่ยนเครื่องแต่งกายนักบวช แล้วขี่ม้าเข้ามาในป่าตรงไปหานาง
ปลอมโยนนางให้กลายเป็นคนแล้วเจ้าชายก็อุ้มนางขึ้นขี่ม้าตัวเดียวกันเดินทางกลับพระนครพาราณสี
และดำรงชีวิตอยู่ด้วยกันด้วยความผาสุก สวรรค์เศรษฐีทันตแพทย์
เมื่อธิดาของตนจากไปแล้วและมีไต่ยินชาวเกี่ยวกับนางอีกก็คิดว่านางคงถูกสัตว์ป่ากินสิ้นชีวิตไปแล้ว
มีความทุกข์ระทมแสนสาหัส ก็ตรอมใจตาย ต่อมามีขานางผู้ภริยาก็ตายตามไปด้วยอีกคนหนึ่ง

ฝ่ายเวตาลเมื่อเล่าเรื่องจบลงแล้ว ก็แสร้งกล่าวแก่พระราชินีว่า “โอ อารยบุตร
ข้ามีความสงสัยอย่างหนึ่งในเรื่องที่เล่ามานี้ว่า ในกรณีที่บิดามารดาของนางปัทมาวดีต้องสิ้นชีวิตลง
ทรงเห็นว่ามีความผิดของใคร บุตรมนตรี หรือว่าเจ้าชาย หรือนางปัทมาวดีกันแน่
โปรดทรงวินิจฉัยชี้แจงให้ข้าฟังหน่อยเถิด เพราะพระองค์ก็ได้เชื่อว่าตนเป็นยอดนักปราชญ์ผู้หนึ่ง โอ ราชะ
ถ้าพระองค์ไม่กล่าวคำจริงทั้ง ๆ ที่ทรงรู้อยู่แก่ใจแล้วละก็
พระเศียรของพระองค์จะต้องแยกออกเป็นรอยเสี่ยงแน่แท้”

เมื่อเวตาลกล่าวดังนั้น พระราชินีผู้เป็นสตัยเคราะห์ (ผู้ยึดมั่นในความสัตย์)
ก็ตกพระทัยเพราะความเกรงกลัวในคำสาป จึงตรัสว่า “โอ เวตาล เจ้าก็เป็นผู้ชำนาญในมายาศาสตร์ทั้งปวง
เรื่องนี้ยากเย็นอะไร บุคคลทั้งสามที่เจ้าเอ่ยมานั้นข้าไม่เห็นว่าจะมีใครเป็นผู้ผิดแต่คนเดียว
ความผิดในเรื่องนี้ทั้งหมดเป็นของพระราชกรรณโณตบถนั้นต่างหาก”

เวตาลได้ฟังก็กล่าวว่า “อะไรกัน พระราชินีเป็นผู้ผิดด้วยเหตุใด

บุคคลทั้งสามนั้นแหละเป็นผู้ก่อความผิดเกี่ยวเนื่องกันทั้งสามคน
ก็กานันุเสพของสกปรกจะต้องพลอยมีความผิดด้วยหรือ ในเมื่อหงส์นั้นมีได้กินภัักษาหารเหมือนกา
แต่กินข้าวเปลือกแทน”

พระราชดำตรัสอธิบายว่า “ว่าตามจริงคนทั้งสามมิได้ทำความผิดเลยสักนิด
บุตรมนตรึมิได้ทำผิดเพราะสิ่งที่เขาทำไปเป็นเพราะเขาต้องการจะช่วยเหลือเขา
นับเป็นหน้าที่ที่เขาจะต้องทำอยู่แล้วในฐานะเสวกและสหาย ส่วนนางปัทมาวดีและเจาราชบุตรก็มีได้ทำผิดอะไร
เพราะทั้งสองคนต่างก็ถูกเผาไหม้ด้วยพิษศรคามเทพเช่นเดียวกัน สิ่งที่พวกเขากระทำไปก็เพราะเขาต่างรักกัน
และทำไปด้วยความโง่เขลาต่างหาก จึงไม่ควรถูกตำหนิในเรื่องนี้ ก็พระราชกรรโณตบลงนั้นแหละ
ขาดความรู้ความเข้าใจในนิติศาสตร์อันเป็นหลักที่พระเจ้าแผ่นดินควรจะรู
ไม่สืบสวนข้อเท็จจริงให้ประจักษ์ในงานอันเกี่ยวกับแวนแควนที่ตนปกครอง ไม่รู้จักการไ้จรรจนให้เป็นประโยชน์
แม้ในเรื่องของราษฎรภายใต้อำนาจของตัวเองก็มิรู ไม่มีความเฉลียวในเล่ห์ของทรชน
ขาดความชำนาญในการตีความสิ่งที่ปรากฏแมงาย ๆ ที่กล่าวมานี้แล
คือความบกพร่องอันควรนับว่าเป็นความผิดของพระราชกรรโณตบโดยแท้
เวตาลผู้สิงอยู่ในศพเมื่อได้ฟังพระราชากล่าวดังนั้น ทราบว่าเป็นคำตอบที่ถูกต้อง
แต่พระราชได้ลืมนำสัญญาที่ว่าจะไม่พูดแล้ว จึงเป็นโอกาสอันดีที่ตนจะหนีไป
เวตาลก็ผละจากไหลของพระราชและอันตรธานหายไป
ทำให้พระราชดำตรัสวิกรมเสนตองเสด็จเที่ยวติดตามเพื่อจับเอาตัวมาอีก